

Óli Jacobsen

ÓSEMJA UM UPPRUNAN

Undir krígunum stóðst millum útisetar í Keypmannahavn ósemja um upprunan hjá Merkinum. Kanska varð henda ósemja gjörd størri enn hon var

3. partur

Nú verður hildið fram við søguni um ungmannafelagið Merkið saman við brotum úr flaggsøguni. Tað er so mikið av tilfari, at roknast kann við seks þórtum tilsamans.

Tað vóru mong megnarfólk í hesum máli, ikki minst tey, sum vóru virkin í ungmannafelagnum Merkið. Fleiri av teimum hava uppiborið nærri umrøðu. Jákup av Skarði er ein teirra.

Jákup av Skarði

Ein av teimum, sum vóru í fremstu røð, frá byrjan av var Jákup av Skarði, og hann var fyrsti formaður felagsins. Hann var virkin í felagnum í mong ár. Jákup var sonur Sonnu og Símun av Skarði og var føddur á Háskúlanum í Føgrulið í 1903. Hann var tískil einans 16 ára gamal, tá ið hann gjørdist formaður í nýstovnaða felagnum Merkið. Hetta sigur nakað um, at hann hevur verið ein serligur drongur.

Jákup fór á lærarskúla í 1923 og tók prógv í 1926. Fyrstu árin var hann lærari í Bø og Gásadal, í Klaksvík og í Sørvági. Í Sørvági var hann eitt skeið limur í kommunustýrinum.

Í 1947 varð hann settur sum lærari í Havn og bleiv yvirlærari í 1956. Hann var eisini av og á lærari á Føroya Fólkaháskúla. Eisini var hann lærari á handils- og kvøldskúlanum í Havn. Árin 1930-1937 var hann blaðstjóri á Skúlablaðnum.

Jákup var eisini virkin í losjuarbeiði.

Hann var giftur við Margrethu Mouritsen í Havn. Jákup doyði í 1964. Hann gjørdist tískil bara 60 ára gamal.

14. september skrivaði um Jákup, at hann var ein stillfórur lærari, sum gjørdi sitt arbeiði við nærlagni.

Systir Jákup, Elsa av Skarði varð eisini seinni nevndarlimur í Merkinum.

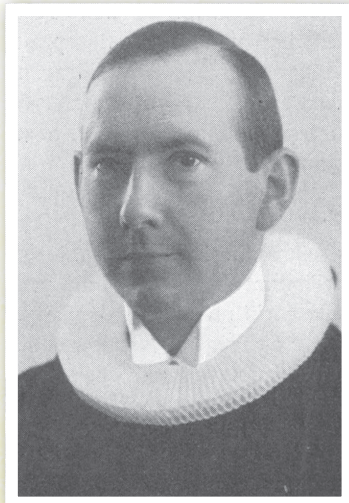
Ískoyti til søguna um Merkið

Tann almenna søgan um Merkið er, at tað var Jens Oliver Lisberg, sum saman við Janusi Øssurson og Paula Dahl myndaðu Merkið.

Henda søgan sigur eisini, at fyrstu ferð føroyska flaggið var undir viðum lofti breitt út av vindeyganum hjá biggjarmanninum Emil Joensen á Regensen í Keypmannahavn.

Emil skrivaði í 25-ára minnisritinum hjá Tí kristiliga føroyska Ungmannafelagnum í Kjøpinhavn í 1943 sum ein part av søguni hjá felagnum:

"Sunnudagurin hin 2. mars 1919 var ein merkisdagur í Føroya søgu. Á hesum degi varð hitt nýggja føroyska krossflaggið vígt á føstugangsveitslu Føroyingafelags í Brohusgade 17. Studentaflaggið hevur tað verið kallað av tí, at

Emil Joensen, formaður í Kristiliga Ungmannafelagnum í Keypmannahavn í ótald ár er eisini ein partur av søguni hjá føroyska merkinum.

Jákup av Skarði, fyrsti formaður í Merkinum, og konan Gígga

tað vóru studentar, sum vóru upphavsmenn til merkisins og skapaðu tað.

Høvuðsmenninir vóru stud. jur. Jens Oliver Lisberg og stud. theol. Janus Øssursson. Vit høvdu ofta tosað um, at vit føroyingar í staðin fyri tað gamla veðraflaggið áttu at fáa okkum eitt krossflagg javnbjóðis við hini norðurlanda fólk. So ein dagin komu Jens Oliver Lisberg og Janus Øssursson inn á Regensen til mín í góðum hýri; nú skuldi álvara gerast av og so varð farið at gera útkast til merkisins. Eg setti meg niður og teknaði á hvítum botni ein reyðan kross við bláum kanti báðu megin við. Hvør kantur var fimtingur av tí reyða. Hetta hildu vit allir vera sera vakurt, og tá ið vit so fóru at kanna eftir, vísti tað seg, at hetta var hin einasti møguleiki fyri samanseting av teimum føroysku litunum. Alt annað var longu í brúki av hinum brøðrafólkunum. So varð farið oman í Frederiksberggade til "Nordisk flag- og fanefabrik" at bileggja lítið flagg. Tá ið vit so seinni fingi størri flagg niðan, breiddu vit tað út av regensvindeyganum. Íslendingar, ið sóu tað í garðinum, vóru hugtiknir eins og vit, róptu hurrá og ynsktu tillukku.

Jens Lisberg og eg vóru báðir nevndarlimir av Føroyingafelag. Og tað var avgjørt, at litla merkið skuldi berast fram á veitslufundi Føroyingafelags og vígast føstulávintssunnudag 2. mars."

Emil greiddi eisini frá hesum fundi. Her vóru fleiri kendir menn við sum Rasmus á Háskúlanum, Andras Samuelsen og Jóannes Patursson. Síðan skrivar Emil:

Fleiri sangir vóru sungnir. Tá "Eg

oyggjar veit" varð sungin steig stud. Polyt. Louis Zachariassen, seinni kendur politikari, fram við einum nýggjum føroyskum flaggi. Bað hann føroyingar nýta hetta merkið í staðin fyri veðraflaggið. Tann hvíti liturin skuldi minna okkum um havbrosið og hin reina klára himinin, meðan tann reyði og klári krossurin, samansettur av teimum elligomlu føroysku litunum, skuldi minna um skyldskapin við øll hini norðanlandafólk, ið eisini nýta krossflaggið. Kraftiga rungaðu hurráropini og sungin var sangur.

Íslendski stud. theol. Sveinbjørn Høgnason, bar Føroyum kvøðu sína og ynskti frændum sínum eydnu við hesum nýggja merki.

Søgulig ósemja

Henda frásøgnin hjá Emil skapti í 1944 eitt rættuliga orðaskifti í Búgvunum, blaðnum hjá føroyingum í Danmark um hesa tíðina. Teir kendu einki til hesa søgu.

Ein av teimum var tann seinni landslæknin Hanus D. Joensen. Hann vildi hava onkran av teimum, sum høvdu upplivað flaggsøguna, sigur almenninginum frá, hvør ið merkið gjørdi.

Emil svarar aftur:

Eg eri ein teirra. Og eg havi altíð roknað Jens Oliver Lisberg fyri at vera høvuðsupphavsmann merkisins. Og tann heiður skal eingin taka frá honum. Men hann hevði hjálparmenn, sum vóru í felagi við honum. Og millum teirra vóru fremstir Janus Øssursson og eg.

Útkastið til merkisins varð teknað á Regensen 7. gongd nr. 16 hjá mær; og tað var eg, sum á fyrsta sinni setti litirnar saman og festi teir á pappírið. **Tað skal standa fast!** Á Garði (Regensen)

varð merkið fyrstu ferð breitt út av vindeyganum og sýnt fram fyri almenninginum. Vit vóru allir triggir eldhugaðir fyri krossmerknum; men uttan Jens Lisberg varð tað neyvan komið í lag; hann var tann idnasti."

Búgvinn bað so Janus Øssurson, sum var ein upphavsmáður hjá Merkinum, um at greiða frá síni fatan av málinum.

Hann avvísir, at Emil hevði nakran sum helst lut í gongdini við Merkinum og heldur, at Emil má minnast skeivt.

Emil Joensen svaraði aftur í grein sum hann nevndi "Flaggsøgan einaferð enn":

"Tað eg skrivaði í minnisritið og fyrsta nr. Búgvans í ár um merkisøguna, standi eg sjálvandi við. Og tað undrar meg stórliga, at Janus Øssursson vil gera tað til einkis, og at hann yvirhvur kann hava skrivað um uppruna merkisins uttan at nevna tað, sum hendi á Regensen 7. gongd nr. 16. Eg dugi bert at skilja tað so, at hann má hava gloymt ella í hvussu er minnst ikki beint.

Víst kann minni manna í summum førum vera veikt og ógløgt; men tað eru tilburðir, sum prenta seg so djúpt í hugan, at tú ongantið gloymir tað. Eg minnst tað sum í gjár, og eg gloymi ikki ta løtu, tá ið eg á Garði á fyrsta sinni festi litir merkisins á pappírið við tí reyða og bláa krossinum á hvítari grund. Tað var eitt upplivilsi fyrstu ferð at síggja nýggja merki okkara á pappírinum. Eg hevði litaðar blýantar fyri hond; teir lógu á skriviborðinum av tí, at eg nýtti teir til at strika undir ymisk saklig evni í grikska nýggja testamenti mínum. Tá ið eg vísti Jens Oliver Lisberg uppskotið, var hann hugtikin av tí; og tað var skilligt at síggja, at tað var fyrstu ferð, hann sá tað. Hevði hann sjálvur longu frammundan havt teknað merkið ella tikið avgerð um tað, hevði hann sjálvandi sagt tað. Men hann segði ikki eitt orð um tað. Tvørtur í móti. Hann hevði spurt meg, hvussu vit skuldu gera tað. Sjálvur sat hann og gjørdi ymiskar royndir við øðrum litum og samsetingum. Men tá ið hann sá uppskot mitt, var hann ikki í iva longur. Og vit vóru á einum máli báðir um, at best var at seta tann bláa litin ytst; tí á tann hátt fór krossurin at síggjast best burtur frá; tað skildi hann betur frá tí hvíta litinum.